

* 20.5. 1734

† 13.9. 1773

Anton Janša

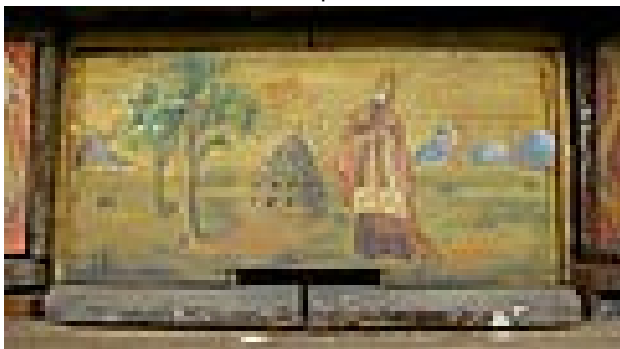
(První učitel včelařství na císařském dvoře ve Vídni)

Anton Janča (Janscha) se stal prvním učitelem včelařství na císařském dvoře ve Vídni. Narodil se do prosté rolnické rodiny 20.května roku 1734 ve vesnici Breznica v regionu Horní Kraňsko, součást rakousko-uherské říše, dnešní Slovinsko. Jeho rodný dům v Breznici se dochoval až do roku 1907. Jako mladý Anton Janša projevoval malířský talent, stejně jako jeho dva bratři Lovro a Valentin. Zařídili si ve stodole jednoduché malířské studio. V roce 1776 všichni tři bratři, ač byli v podstatě negramotní odešli do Vídně a začali se zabývat kresbou – mědiritinu. Bratr Lovro dokončil malířskou školu a později se stal profesorem na malířské akademii ve Vídni. Anton se i přes svůj malířský talent rozhodl stát včelařem. Od roku 1769 se včelařství věnoval naplno. A tak vlastně pokračoval ve svém zájmu z mládí, kde včely a jejich život poznal v domě svého otce. Doma měli více jak 100 úlů, scházeli se u nich sousedé, diskutovali o chovu včel a vzájemně si vyměňovali zkušenosti.

Dřevěná malovaná destička umístěvaná na přední stranu úlu

Janša složil včelařské zkoušky a stal se včelařem v Dolnorakouské zemědělské společnosti a o něco později učitelem včelařství na včelařské škole, kterou založila Marie Terezie. O včelstva pečoval v zahradách Habsburků ve Vídni. Cestoval i po ostatních zemích patřících k Habsburkému dvoru a

Přední strana slovinského úlu s malovanou destičkou

seznamoval včelaře s kočováním za pastvou, především za pohankou. Proslavil se přednáškami, které prokazovaly znalost chovu včel. Napsal dvě důležité knihy o včelách „ *Pojednání o rození včel*“ - 1771 a „ *Úplná nauka o včelařství*“, ale ta byla vydána v roce 1775 až po jeho smrti. Knihu později přeložil a doplnil Petr Pavel Glavar. „ *Ze všech tvorů skutečných, nebo žijících od Boha, neexistuje nic tak pilného a užitečného pro člověka než včela*“.

Po smrti Antona Janši vydala Marie Terezie dekret, podle kterého si všichni včelaři museli prostudovat jeho knihy. Proslavil se také tím, že jako včelař měnil velikost prostoru pro včely – úlů a také tím, že je bylo možno skládat do bloků. Jelikož byl výborným malířem, maloval také přední strany úlů různými kraňskými motivy, které znázorňují různé lidské profese. Používal k tomu olejových barev. Na počátku 20. století v souvislosti s moderními přístupy ke včelařství, trend malování na úly ustoupil do pozadí. Malování na úly bylo a je typické především pro slovinskou alpskou oblast. Ukázky malovaných úlů jsou dnes dostupné především v různých muzejích a soukromých sbírkách. Janša také objevil a popsal mateří kašičku, popularizoval Scopoliho objevy o včelách.

Typický slovinský včelín - čebelnjak

V roce 1844 se slovinští včelaři zasadili o zachování Jančova včelínu a na jeho rodném domě byla odhalena pamětní deska. Po Jančovi je pojmenováno včelařské muzeum v Radovljici a včelařská chovatelská stanice v údolí Završnica.

*D*en narození Janši – 20.květen byl také vybrán jako světový den včel. Janša zemřel mlád dne 13.9. 1773 ve věku 39 let. Slovinští včelaři jej mají ve velké úctě a představuje pro ně tradici.

Světový den včel - znak

Zpracoval: Miroslav J e l í n e k

Prameny: osobní archiv autora

Foto: internet

Razítko: osobní archiv autora

